

6. Liczby wymierne i niewymierne. Niewymierność pierwiastków i logarytmów (c.d.).

20 grudnia 2008 r.

88. Obliczyć podając wynik w postaci ułamka zwykłego

a) $\sqrt{0,(4)} + \sqrt[3]{3,374(9)}$

b) $(0,2(9) + 1,(09)) \cdot 12,(2)$

c) $(0,(037))^{0,(3)}$

Odpowiedź:

a) $\sqrt{0,(4)} + \sqrt[3]{3,374(9)} = \sqrt{\frac{4}{9}} + \sqrt[3]{\frac{27}{8}} = \frac{2}{3} + \frac{3}{2} = \frac{13}{6}$

b) $(0,2(9) + 1,(09)) \cdot 12,(2) = \left(\frac{3}{10} + \frac{12}{11}\right) \cdot \frac{110}{9} = (3 \cdot 11 + 12 \cdot 10) \cdot \frac{1}{9} = \frac{153}{9} = 17$

c) $(0,(037))^{0,(3)} = \left(\frac{1}{27}\right)^{1/3} = \frac{1}{3}$

89. Dowieść, że podane liczby są niewymierne

a) $\sqrt{2}$

b) $\sqrt[n]{n}$, jeżeli n jest liczbą naturalną niebędącą m -tą potęgą liczby naturalnej

c) $\sqrt{5} + \sqrt{7}$

d) $\sqrt{3} + \sqrt{5} + \sqrt{7}$

e) $\sqrt[3]{2} + \sqrt[3]{3}$

f) $\log_m n$, jeżeli liczby naturalne $m, n > 1$ nie są potęgami tej samej liczby naturalnej

Rozwiązanie:

a) $\sqrt{2}$

Przeprowadzimy dowód nie wprost. Załóżmy, że liczba $\sqrt{2}$ jest wymierna i niech m/n będzie jej przedstawieniem w postaci ilorazu **względnie pierwszych** liczb naturalnych (zauważmy, że jest to liczba dodatnia). Wówczas otrzymujemy kolejno

$$\sqrt{2} = \frac{m}{n}$$

$$2 = \frac{m^2}{n^2}$$

$$2n^2 = m^2.$$

Stąd wynika, że liczba m^2 jest parzysta, a co za tym idzie, liczba m jest parzysta. Podstawiając $m = 2k$ otrzymujemy

$$2n^2 = (2k)^2$$

$$n^2 = 2k^2,$$

co z kolei prowadzi do wniosku, że liczba n jest parzysta.

Zatem obie liczby m , n są parzyste, co stoi w sprzeczności z założeniem, że liczby te są względnie pierwsze. Otrzymana sprzeczność dowodzi, że liczba $\sqrt{2}$ nie jest liczbą wymierną.

Zwróćmy uwagę, że w tym dowodzie nie wykorzystywaliśmy twierdzenia o jednoznaczności rozkładu liczb naturalnych na czynniki pierwsze, a jedynie skorzystaliśmy z faktu, że liczba naturalna i jej kwadrat mają tę samą parzystość.

b) $\sqrt[m]{n}$, jeżeli n jest liczbą naturalną niebędącą m -tą potęgą liczby naturalnej

Założmy, że liczba $\sqrt[m]{n}$ jest wymierna i niech a/b będzie jej przedstawieniem w postaci ilorazu liczb naturalnych. Wówczas otrzymujemy kolejno

$$\begin{aligned}\sqrt[m]{n} &= \frac{a}{b} \\ n &= \frac{a^m}{b^m} \\ n \cdot b^m &= a^m.\end{aligned}$$

Niech p będzie dowolną liczbą pierwszą. Niech i , j , k będą odpowiednio wykładnikami (być może równymi 0), z jakimi p wchodzi do rozkładu na czynniki pierwsze liczb n , b , a . Wówczas, na mocy twierdzenia o jednoznaczności rozkładu liczb naturalnych na czynniki pierwsze, otrzymujemy

$$i + mj = mk,$$

skąd wynika, że liczba i jest podzielna przez m .

To oznacza, że w rozkładzie liczby n na czynniki pierwsze każdy czynnik pierwszy występuje w wykładniku podzielny przez m , a w konsekwencji liczba n jest m -tą potęgą liczby naturalnej.

Udowodniliśmy więc, że liczba $\sqrt[m]{n}$ jest wymierna tylko wtedy, gdy jest całkowita. Innymi słowy, jest to liczba niewymierna, wyjąwszy przypadki, gdy pierwiastkowanie daje się wykonać w zbiorze liczb naturalnych jak np. $\sqrt[3]{27} = 3$, $\sqrt[6]{64} = 2$, $\sqrt[4]{4096} = 8$.

c) $\sqrt{5} + \sqrt{7}$

Przeprowadzimy dowód nie wprost. Założmy, że podana liczba jest wymierna i oznaczmy ją przez w .

Wówczas otrzymujemy kolejno

$$\begin{aligned}\sqrt{5} + \sqrt{7} &= w \\ 5 + 2\sqrt{35} + 7 &= w^2 \\ \sqrt{35} &= \frac{w^2 - 12}{2},\end{aligned}$$

co jest niemożliwe, gdyż wyrażenie po prawej stronie równości reprezentuje liczbę wymierną, podczas gdy po lewej stronie znajduje się liczba niewymierna.

Otrzymana sprzeczność dowodzi, że dana w zadaniu liczba jest niewymierna.

d) $\sqrt{3} + \sqrt{5} + \sqrt{7}$

Przeprowadzimy dowód nie wprost. Załóżmy, że podana liczba jest wymierna i oznaczmy ją przez w .

Wówczas otrzymujemy kolejno

$$\sqrt{3} + \sqrt{5} + \sqrt{7} = w$$

$$\sqrt{5} + \sqrt{7} = w - \sqrt{3}$$

$$5 + 2\sqrt{35} + 7 = w^2 - 2w\sqrt{3} + 3$$

$$2\sqrt{35} + 2w\sqrt{3} = w^2 - 9$$

$$140 + 8w\sqrt{105} + 12w^2 = (w^2 - 9)^2$$

$$\sqrt{105} = \frac{(w^2 - 9)^2 - 140 - 12w^2}{8w},$$

co jest niemożliwe, gdyż wyrażenie po prawej stronie równości reprezentuje liczbę wymierną, podczas gdy po lewej stronie znajduje się liczba niewymierna.

Otrzymana sprzeczność dowodzi, że dana w zadaniu liczba jest niewymierna.

e) $\sqrt[3]{2} + \sqrt[3]{3}$

Przeprowadzimy dowód nie wprost. Załóżmy, że podana liczba jest wymierna i oznaczmy ją przez w .

Wówczas otrzymujemy kolejno

$$\sqrt[3]{2} + \sqrt[3]{3} = w$$

$$2 + 3 \cdot \sqrt[3]{4} \cdot \sqrt[3]{3} + 3 \cdot \sqrt[3]{2} \cdot \sqrt[3]{9} + 3 = w^3$$

$$2 + 3w \cdot \sqrt[3]{2} \cdot \sqrt[3]{3} + 3 = w^3$$

$$3w \cdot \sqrt[3]{6} = w^3 - 5$$

$$\sqrt[3]{6} = \frac{w^3 - 5}{3w},$$

co jest niemożliwe, gdyż wyrażenie po prawej stronie równości reprezentuje liczbę wymierną, podczas gdy po lewej stronie znajduje się liczba niewymierna.

Otrzymana sprzeczność dowodzi, że dana w zadaniu liczba jest niewymierna.

f) $\log_m n$, jeżeli liczby naturalne $m, n > 1$ nie są potęgami tej samej liczby naturalnej

Założmy, że liczba $\log_m n$ jest wymierna i niech a/b będzie jej przedstawieniem w postaci ilorazu **względnie pierwszych** liczb naturalnych. Wówczas otrzymujemy kolejno

$$\log_m n = \frac{a}{b}$$

$$m^{a/b} = n$$

$$m^a = n^b.$$

Niech p będzie dowolną liczbą pierwszą. Niech i, j będą odpowiednio wykładnikami (być może równymi 0), z jakimi p wchodzi do rozkładu na czynniki pierwsze liczb m, n . Wówczas, na mocy twierdzenia o jednoznaczności rozkładu liczb naturalnych na czynniki pierwsze, otrzymujemy

$$ai = bj,$$

skąd wobec założenia, że liczby a, b są względnie pierwsze, wynika, że liczba i jest podzielna przez b .

To oznacza, że w rozkładzie liczby m na czynniki pierwsze każdy czynnik pierwszy występuje w wykładniku podzielny przez b , a w konsekwencji liczba m jest b -tą potęgą liczby naturalnej, którą oznaczmy przez k . Zatem

$$m = k^b$$

oraz

$$n^b = m^a = k^{ab},$$

skąd

$$n = k^a.$$

Udowodniliśmy więc, że jeżeli liczba $\log_m n$ jest wymierna, to liczby m, n są potęgami tej samej liczby naturalnej.

Można to wysłowić w sposób może mało precyzyjny, ale za to przemawiający do wyobraźni:

Jeżeli logarytmowanie $\log_m n$ nie daje się łatwo wykonać, jak np. $\log_4 8 = 3/2$, $\log_{32} 128 = 7/5$, $\log_{243} 27 = 3/5$, to liczba $\log_m n$ jest niewymierna.

90. Rozstrzygnąć, czy liczba $\log_2 3 + \log_4 5$ jest wymierna czy niewymierna.

Rozwiązanie:

Z równości

$$\log_2 3 + \log_4 5 = \log_4 9 + \log_4 5 = \log_4 45$$

wynika, że podana liczba jest niewymierna.

OSZUSTWO 91.

ZADANIE: Dowieść, że liczba $\sqrt{3 - \sqrt{8}} - \sqrt{2}$ jest niewymierna.

ROZWIĄZANIE I:

Liczba $-\sqrt{2}$ jest niewymierna. Także liczba $\sqrt{3 - \sqrt{8}}$ jest niewymierna, bo gdyby była wymierna, to jej kwadrat $3 - \sqrt{8}$ też byłby liczbą wymierną, a nie jest. Zatem liczba $\sqrt{3 - \sqrt{8}} - \sqrt{2}$ jest niewymierna jako suma liczb niewymiernych.

ROZWIĄZANIE II:

Przeprowadzimy dowód nie wprost. Załóżmy, że liczba $\sqrt{3-\sqrt{8}}-\sqrt{2}$ jest wymierna i oznaczmy ją przez w . Wtedy

$$w = \sqrt{3-\sqrt{8}}-\sqrt{2}$$

$$w + \sqrt{2} = \sqrt{3-\sqrt{8}}$$

$$w^2 + 2\sqrt{2}w + 2 = 3 - 2\sqrt{2}$$

$$2\sqrt{2}(w+1) + (w-1)(w+1) = 0$$

Dzieląc ostatnią równość przez $w+1$ otrzymujemy

$$2\sqrt{2} + w - 1 = 0,$$

co stanowi sprzeczność z założeniem wymierności liczby w , gdyż lewa strona równości jest liczbą niewymierną i nie może być równa 0.

Czy powyższe rozwiązania są poprawne?

Rozwiązanie:

ROZWIĄZANIE I jest błędne, gdyż powołuje się na twierdzenie: *suma liczb niewymiernych jest niewymierna*, które nie jest ogólnie prawdziwe, np. z równości

$$\sqrt{2} + (-\sqrt{2}) = 0$$

wynika, że suma dwóch liczb niewymiernych może być wymierna.

W ROZWIĄZANIU II wykonujemy dzielenie przez $w+1$, co jest dozwolone pod warunkiem, że $w+1$ jest różne od zera. Tak więc poprawnie jest udowodniony następujący fakt:

Liczba $\sqrt{3-\sqrt{8}}-\sqrt{2}$ jest niewymierna lub równa -1 .

Pozostaje sprawdzić, czy w istocie zachodzi równość

$$\sqrt{3-\sqrt{8}}-\sqrt{2} = -1.$$

Przekształcając otrzymujemy kolejno

$$\sqrt{3-\sqrt{8}} = \sqrt{2}-1$$

$$3-\sqrt{8} = (\sqrt{2}-1)^2$$

$$3-\sqrt{8} = 2-2\sqrt{2}+1$$

$$3-\sqrt{8} = 3-\sqrt{8},$$

a więc w istocie dana w zadaniu liczba jest równa -1 , czyli jest liczbą wymierną.

OSZUSTWO 92.

ZADANIE: Dowieść, że liczba $\sqrt{3-\sqrt{8}}+\sqrt{2}$ jest niewymierna.

ROZWIĄZANIE:

Przeprowadzimy dowód nie wprost. Załóżmy, że liczba $\sqrt{3-\sqrt{8}}+\sqrt{2}$ jest wymierna i oznaczmy ją przez w . Wtedy

$$\begin{aligned}w &= \sqrt{3-\sqrt{8}}+\sqrt{2} \\w-\sqrt{2} &= \sqrt{3-\sqrt{8}} \\w^2-2\sqrt{2}w+2 &= 3-2\sqrt{2} \\2\sqrt{2}(-w+1)+(w-1)(w+1) &= 0\end{aligned}$$

Dzieląc ostatnią równość przez $w-1$ otrzymujemy

$$-2\sqrt{2}+w+1=0,$$

co stanowi sprzeczność z założeniem wymierności liczby w , gdyż lewa strona równości jest liczbą niewymierną i nie może być równa 0.

W powyższym rozwiązaniu wykonujemy dzielenie przez $w-1$, co jest dozwolone pod warunkiem, że $w-1$ jest różne od zera. Tak więc poprawnie jest udowodniony następujący fakt:

Liczba $\sqrt{3-\sqrt{8}}+\sqrt{2}$ jest niewymierna lub równa 1.

Pozostaje sprawdzić, czy w istocie zachodzi równość

$$\sqrt{3-\sqrt{8}}+\sqrt{2}=1.$$

Przekształcając otrzymujemy kolejno

$$\begin{aligned}\sqrt{3-\sqrt{8}} &= -\sqrt{2}+1 \\3-\sqrt{8} &= (-\sqrt{2}+1)^2 \\3-\sqrt{8} &= 2-2\sqrt{2}+1 \\3-\sqrt{8} &= 3-\sqrt{8},\end{aligned}$$

a więc w istocie dana w zadaniu liczba jest równa 1, czyli jest liczbą wymierną.

Jak to jednak możliwe, że

$$\sqrt{3-\sqrt{8}}+\sqrt{2}=1,$$

skoro po lewej stronie występuje liczba większa od $\sqrt{2}$, a więc tym bardziej większa od 1?

Rozwiązanie:

Podana liczba jest jednak niewymierna. Błąd polegał na podniesieniu stronami do kwadratu równości

$$\sqrt{3-\sqrt{8}} = -\sqrt{2}+1,$$

w której lewa strona jest dodatnia, a prawa ujemna.

Zauważmy, że

$$\sqrt{3-\sqrt{8}} = \sqrt{(\sqrt{2}-1)^2} = |\sqrt{2}-1| = \sqrt{2}-1,$$

skąd

$$\sqrt{3-\sqrt{8}} + \sqrt{2} = \sqrt{2}-1 + \sqrt{2} = 2\sqrt{2}-1.$$

93. Liczby a i b są dodatnie i niewymierne. Czy możemy stąd wnioskować, że liczba $a+b$ jest niewymierna?

Odpowiedź: **Nie**, np.

$$\sqrt{2} + (2 - \sqrt{2}) = 2.$$

94. Czy liczba $\log_{(\sqrt{2}-1)}(\sqrt{2}+1)$ jest wymierna czy niewymierna?

Odpowiedź: Wobec równości

$$(\sqrt{2}-1) \cdot (\sqrt{2}+1) = 1$$

dana w zadaniu liczba jest równa -1 , jest więc wymierna.

95. Dowieść, że suma liczby wymiernej i liczby niewymiernej jest liczbą niewymierną.

Odpowiedź: Gdyby suma liczby wymiernej w oraz liczby niewymiernej n była równa liczbie wymiernej w_2 , otrzymalibyśmy

$$n = w_2 - w,$$

a przecież liczba po prawej stronie jest wymierna.

96. Czy iloczyn liczby wymiernej i liczby niewymiernej jest zawsze liczbą niewymierną?

Odpowiedź: Nie, np. iloczyn zera i liczby niewymiernej jest równy zero, jest więc wymierny. Jednak za wyjątkiem takiego przypadku możemy rozumować podobnie jak w zadaniu poprzednim.

Otrzymamy wówczas następujące twierdzenie:

Iloczyn **różnej od zera** liczby wymiernej oraz liczby niewymiernej jest liczbą niewymierną.

97. Liczby $a+b$, $b+c$ i $c+a$ są wymierne. Czy możemy stąd wnioskować, że liczby a , b , c są wymierne?

Odpowiedź: **Tak**, mamy bowiem

$$a = \frac{(a+b) - (b+c) + (c+a)}{2}$$

i podobnie dla liczb b, c .

98. Liczby $a+b, b+c$ i $c+a$ są niewymierne. Czy możemy stąd wnioskować, że liczba $a+b+c$ jest niewymierna?

Odpowiedź: **Nie**, np. dla liczb

$$a = \sqrt{2}$$

$$b = \sqrt{2}$$

$$c = -2\sqrt{2}$$

mamy

$$a+b = 2\sqrt{2}$$

$$b+c = -\sqrt{2}$$

$$c+a = -\sqrt{2}$$

oraz

$$a+b+c = 0.$$

99. Liczby $a+b, b+c, c+d$ i $d+a$ są wymierne. Czy możemy stąd wnioskować, że liczby a, b, c, d są wymierne?

Odpowiedź: **Nie**, np. dla liczb

$$a = c = \sqrt{2}$$

$$b = d = -\sqrt{2}$$

mamy

$$a+b = b+c = c+d = d+a = 0.$$

100. Liczby $a+b, b+c, c+d$ i $d+e, e+a$ są wymierne. Czy możemy stąd wnioskować, że liczby a, b, c, d, e są wymierne?

Odpowiedź: **Tak**, mamy bowiem

$$a = \frac{(a+b) - (b+c) + (c+d) - (d+e) + (e+a)}{2}$$

i podobnie dla liczb b, c, d, e .

101. Niech n będzie liczbą naturalną. Mając do dyspozycji nawiasy, n , liczby całkowite oraz znaki $+$, $-$, $\cdot$, $:$ i $\sqrt{\quad}$ zapisać liczbę niewymierną dodatnią mniejszą od $\frac{1}{n}$.

Odpowiedź: Najbardziej narzucający się przykład to

$$\frac{1}{n\sqrt{2}}.$$

102. Suma wyrazów rosnącego postępu arytmetycznego 2007-wyrazowego o wyrazach dodatnich jest liczbą wymierną. Czy stąd wynika, że co najmniej jeden wyraz postępu jest liczbą wymierną?

Odpowiedź: **Tak.** Ze wzoru (przy standardowych oznaczeniach)

$$S_{2007} = 2007 \cdot a_{1004}$$

otrzymujemy

$$a_{1004} = \frac{S_{2007}}{2007},$$

skąd wynika, że wyraz środkowy a_{1004} jest liczbą wymierną.

103. To samo pytanie dla postępu 2008-wyrazowego.

Odpowiedź: **Nie.** Np. postęp arytmetyczny określony wzorem

$$b_n = (2n - 2009) \cdot \sqrt{2} \quad \text{dla } n = 1, 2, 3, \dots, 2008$$

ma wszystkie wyrazy niewymierne i sumę zero.

Postęp ten ma pierwszy wyraz równy $-2007\sqrt{2}$, ostatni $2007\sqrt{2}$. Różnica postępu jest równa $2\sqrt{2}$.

Postęp arytmetyczny określony wzorem $a_n = b_n + 5000$ ma wszystkie wyrazy niewymierne dodatnie i sumę 10040000.

104. Wszystkie poniższe przykłady można podać bez używania operacji bardziej skomplikowanych niż logarytmy i pierwiastki, korzystając tylko z faktu niewymierności liczb o postaci rozważanej we wcześniejszych zadaniach.

Podać przykład takiej liczby rzeczywistej x , że

- a) $0 < x < 1$ oraz liczba x jest niewymierna,
- b) $\sqrt{5} < x < \sqrt{6}$ oraz liczba x jest wymierna,
- c) liczby x^2 i x^3 są niewymierne, ale liczba x^5 jest wymierna,
- d) liczby x^4 i x^6 są wymierne, ale liczba x^5 jest niewymierna,
- e) liczba $(x+1)^2$ jest niewymierna,
- f) liczba x jest niewymierna, ale liczba $x + \frac{1}{x}$ jest wymierna,
- g) liczba x jest niewymierna i liczba 2^x jest niewymierna,

- h) $2^x + 3^x$ jest liczbą niewymierną,
 i) $2^x + 3^x$ jest liczbą wymierną,
 j) $\log_2 x + \log_3 x$ jest liczbą niewymierną,
 k) $\log_2 x + \log_3 x$ jest liczbą wymierną,
 l) $\log_2 x \cdot \log_3 x$ jest liczbą niewymierną,
 m) $\log_2 x \cdot \log_3 x$ jest liczbą wymierną,
 n) $2^x + \log_2 x$ jest liczbą całkowitą dodatnią,
 o) $2^x + \log_2 x$ jest liczbą niewymierną,
 p) $x + \log_2 x$ jest liczbą wymierną niecałkowitą,
 q) $x^{\sqrt{2}}$ jest liczbą wymierną niecałkowitą,
 r) $x^{\sqrt{2}}$ jest liczbą niewymierną,
 s) $\log_x(1+x)$ jest liczbą wymierną,
 t) $\log_x(1+x)$ jest liczbą niewymierną.

Odpowiedź:

- a) $0 < x < 1$ oraz liczba x jest niewymierna,
 $x = 1/\sqrt{2}$
 b) $\sqrt{5} < x < \sqrt{6}$ oraz liczba x jest wymierna,
 $x = 2,4$
 c) liczby x^2 i x^3 są niewymierne, ale liczba x^5 jest wymierna,
 $x = \sqrt[5]{2}$
 d) liczby x^4 i x^6 są wymierne, ale liczba x^5 jest niewymierna,
 $x = \sqrt{2}$
 e) liczba $(x+1)^2$ jest niewymierna,
 $x = \sqrt{2}$
 f) liczba x jest niewymierna, ale liczba $x + \frac{1}{x}$ jest wymierna,
 Rozwiązując równanie

$$x + \frac{1}{x} = w$$

otrzymujemy

$$x^2 - wx + 1 = 4,$$

skąd

$$x = \frac{w \pm \sqrt{w^2 - 4}}{2}.$$

Przyjmując np. $w = 4$ oraz $\pm = +$ otrzymujemy $x = \sqrt{3} + 2$.

- g) liczba x jest niewymierna i liczba 2^x jest niewymierna,

$$x = \log_2 \sqrt{3} = \frac{\log_2 3}{2} \text{ prowadzi do } 2^x = \sqrt{3}$$

- h) $2^x + 3^x$ jest liczbą niewymierną,
 $x = 1/2$
- i) $2^x + 3^x$ jest liczbą wymierną,
 $x = 1$
- j) $\log_2 x + \log_3 x$ jest liczbą niewymierną,
 $x = 3$
- k) $\log_2 x + \log_3 x$ jest liczbą wymierną,
 $x = 1$
- l) $\log_2 x \cdot \log_3 x$ jest liczbą niewymierną,
 $x = 3$
- m) $\log_2 x \cdot \log_3 x$ jest liczbą wymierną,
 $x = 1$
- n) $2^x + \log_2 x$ jest liczbą całkowitą dodatnią,
 $x = 1$
- o) $2^x + \log_2 x$ jest liczbą niewymierną,
 $x = 1/2$
- p) $x + \log_2 x$ jest liczbą wymierną niecałkowitą,
 $x = 1/2$
- q) $x^{\sqrt{2}}$ jest liczbą wymierną niecałkowitą,
 $x = \frac{1}{2^{\sqrt{2}}}$, wówczas $x^{\sqrt{2}} = 1/4$
- r) $x^{\sqrt{2}}$ jest liczbą niewymierną,
 $x = 2^{\sqrt{2}/4}$, wówczas $x^{\sqrt{2}} = \sqrt{2}$
- s) $\log_x(1+x)$ jest liczbą wymierną,
Równanie

$$\log_x(1+x) = w$$

prowadzi do

$$x^w = x + 1.$$

Szansę na rozwiązanie tego równania mamy wtedy, gdy sprowadza się ono do równania kwadratowego.

Dla $w = 2$ otrzymujemy

$$x^2 = x + 1,$$

co prowadzi do przykładu

$$x = \frac{1 + \sqrt{5}}{2}.$$

Dla $w = -1$ otrzymujemy

$$x^{-1} = x + 1$$

$$1 = x^2 + x,$$

co prowadzi do przykładu

$$x = \frac{-1 + \sqrt{5}}{2}.$$

Dla $w = 1/2$ otrzymujemy

$$x^{1/2} = x + 1.$$

Po podstawieniu $y = \sqrt{x}$ dostajemy

$$y = y^2 + 1,$$

co nie ma rozwiązań rzeczywistych.

t) $\log_x(1+x)$ jest liczbą niewymierną.

$$x = 2$$

<http://www.math.uni.wroc.pl/mdm/>